

## แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร

### ในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

A PATTERN OF HEALTH RISKS OF FARMERS IN BANGMUNNAK DISTRICT,  
PHICHIT PROVINCE

สุรรัตน์ รักดี, กิตติธัช แสงตุ่น

Sureerat Rakdee, Kittithat Sangtun

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Phibunsongkhram Rajabhat University

Corresponding Author Email: tongtaasu@gmail.com

#### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลหอไกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกร จำนวน 12 คน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรอยู่ 4 ได้แก่ 1) ความเสี่ยงทางการใช้สารเคมี ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกันมากขึ้นแต่วิธีการป้องกันการใช้สารเคมีไม่ถูกต้องและมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันใช้ที่รัดกุมจึงส่งผลต่อการเกิดโรคผิวหนัง และโรคทางเดินหายใจ เป็นต้น 2) ความเสี่ยงทางด้านกายภาพ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีลักษณะการทำงานในสถานที่อากาศที่ร้อนมากขึ้นส่งผลต่อร่างกายอ่อนเพลีย ไม่มีเรี่ยวแรงในการทำงาน และเกิดความเสี่ยงต่อโรคลมแดดหรือฮีทสโตรก 3) ความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่เกษตรกรมีลักษณะทำงานเคลื่อนไหวยุ่ตลอดเวลาในสภาพแวดล้อมที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการทำงานทำให้ส่งผลต่อความเจ็บป่วยและเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อร่างกาย ปวดแขนปวดขา ปวดหลัง และบาดเจ็บจากการใช้อุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น และ 4) ความเสี่ยงทางด้านจิตวิทยา ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีภาวะหนี้สินที่เกิดจากการลงทุนในการประกอบอาชีพแต่บางปีผลผลิตกับราคาไม่เป็นไปตามที่คาดไว้จึงเกิดขึ้นทำให้ไม่ได้กำไรหรือขาดทุนจากการประกอบอาชีพจนทำให้เกิดภาวะความเครียดจากการไปกู้หนี้จากหน่วยงานหรือห้างร้านเกษตรกรต่างๆ จนไม่สามารถใช้หนี้สินตามที่ต้องการได้ สำหรับการ

วิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องความเสี่ยงสุขภาพ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การจัดการกับภาวะหนี้สิน และการพัฒนาอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรต่อไป

**คำสำคัญ:** การประยุกต์; หลักศีล 5; การดำเนินชีวิต; สุขภาพ

## Abstract

The purpose of this research was to study the pattern of health risks among farmers in Hokrai sub-district, Bangmunnak district, pichit province. Use qualitative research methodology. The data collection method was used by in-depth interviews with specific key informants namely 12 people and content analysis.

The research results showed that there were 4 health risk patterns for farmers, namely 1) the risk of using chemicals most of the farmers use more chemicals, but the method of preventing the use of chemicals is incorrect and the use of protective materials is tight, resulting in the occurrence of skin diseases and respiratory diseases etc. 2) Physical risks most of the farmers work in places where the weather is hotter, causing physical exhaustion, no energy to work And the risk of heat stroke or heat stroke. 3) Operational risks most of the farmers are working and moving all the time in conducive and unfavorable environments, resulting in illnesses and accidents from work such as body aches, shin pains, leg pains, back pains and injuries from use of agricultural equipment, etc., and 4) psychological risks most farmers will have debts arising from their occupational investments, but in some years, the production and prices are not as expected, therefore resulting in no profit or loss from the occupation until causing stress from going Borrow debt from agencies or various agricultural shops, until the debt can't be used as desired.

For this research, there were policy recommendations. There should be agencies to promote knowledge about health risks, operational safety, dealing

with Debt and the development of supplementary occupations for farmers in the future.

**Keywords:** Health risks; Farmers; Quality of life

## บทนำ

ภาคการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่มีความผันผวนไปตามกระแส เศรษฐกิจโลก พบว่าความเสี่ยงที่เกษตรกรต้องเผชิญในกระบวนการผลิต ได้แก่ โรคพืช ศัตรูพืช ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนของน้ำ หนี้สิน สุขภาพ ปัญหาที่เกิดจากภัยทางธรรมชาติ อาทิ อุทกภัย ภัยแล้ง สภาพปัญหาหลักของเกษตรกรเชื่อมโยงกันเป็นวงจรและเกิดขึ้นซ้ำซากตลอดเวลา ทำให้เกษตรกรอ่อนแอทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและจิตใจ (รัตนา เจริญเสียง, 2554)

ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเกษตรกรคือ อิทธิพลทางเศรษฐกิจที่มีความไม่สมดุลระหว่างปริมาณผลิตผล ที่ออกสู่ตลาดกับปริมาณความต้องการซื้อในแต่ละช่วงเวลา ทำให้ผลผลิตที่ออกมาล้นตลาดส่งผลให้ราคาตกต่ำ การผลิตพืชหวังพึ่งพิงการตลาดเป็นตัวนำโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ ในภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวน การแข่งขันที่รุนแรงจากเศรษฐกิจเกิดใหม่ การกีดกันการค้าระหว่างประเทศและแสวงหาประโยชน์จากประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านจิตสังคม เช่น รายได้ของเกษตรกรลดลงไม่พอยังชีพ ใช้วิธีกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินที่รัฐจัด ให้หรือเพื่อนบ้านมาลงทุนจนก่อให้เกิดหนี้ท่วมตัวเกษตรกรรายใหม่บางรายไม่มีทุนจึงไม่สามารถทำการเพาะปลูกอย่างต่อเนื่องได้ทำให้ขาดช่องทางสร้างรายได้ที่น่าเสียดาย ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ อิทธิพลด้านการเมืองและนโยบายของรัฐบาล คือ การส่งออก การแทรกแซง ราคาสินค้าเกษตร ความไม่มั่นคงของรัฐบาล ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายรัฐบาลในการสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาและรายได้ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) ยิ่งไปกว่านั้นเกษตรกรยังต้องเผชิญกับอันตรายจากการทำงานที่หลากหลาย เช่น อันตรายจากการใช้สารเคมี เพื่อกำจัดแมลงและศัตรูพืชจากข้อมูลเชิงประจักษ์ทางวิชาการจากของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงเกษตรฯ พบว่าพาราควอตมีทั้งพิษเฉียบพลันถึงตายและพิษเรื้อรัง ตลอดจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และยังพบการตกค้างในสัตว์น้ำและมนุษย์ จากการศึกษาเกษตรกรในประเทศไทย พบว่า อันตรายด้านทางชีวภาพ การติดเชื้อโรคทั่วไปการบาดเจ็บจากการถูกสัตว์ร้ายหรือสัตว์มี

พิษกัดต่อย ผื่นคัน อุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวและการขนส่ง การเจ็บป่วยจาการทำงานหนัก อันตรายทางกายภาพการทำงานในที่ที่มีอากาศร้อน หนาวจัด หรือขณะฝนตก อาการปวดหลัง ปวด กล้ามเนื้อและอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ ภัยธรรมชาติ โรคและศัตรูพืช อันตรายทางจิตวิทยาสังคม ความเครียดเนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ ค่าเช่าที่ดินทำกิน การลงทุน ป่วย ยา สารเคมีราคาสูงขึ้น หนี้สินทั้งในและนอกระบบ แรงงานงานหายาก ค่าจ้างแรงงาน เครื่องจักรกลในการเพาะปลูก เก็บเกี่ยว และขนส่งสินค้าทางการเกษตรสูงขึ้น (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

จากปัญหาที่เกิดตามสถานการณ์ และปัญหาที่พบในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร ที่ต้องเผชิญความเสี่ยงและอันตราย หากเกษตรกรมีการบริหารความเสี่ยงและอันตรายที่เหมาะสมจะส่งผลให้ลดความเสี่ยงและอันตรายที่จะเกิดจากการประกอบอาชีพได้ และหากรัฐบาลสามารถลดปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรลงได้ จะทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และยังส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในการส่งออกสินค้าการเกษตร มีผลต่อรายได้ของประเทศและรายได้ของเกษตรกร การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ดังนั้นความเสี่ยงด้านโรคจากการทำเกษตรกรรม ใน 6 ด้าน ได้แก่ คือ 1. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางเคมี 2. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางชีวภาพ 3. ความเสี่ยงจากปัจจัยทางกายภาพ 4. เอร์โกโนมิกส์ 5. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม 6. การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการที่จะทราบว่าเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ได้รับผลกระทบอย่างไร มีความเสี่ยงและอันตรายในการประกอบอาชีพเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้ป้องกัน ลดความเสี่ยงอันตรายในการประกอบอาชีพเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตรมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

## วิธีดำเนินการวิจัย

### รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) และได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสู่การศึกษาภาคสนามในการหาคำตอบให้กับวัตถุประสงค์การวิจัย

### ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

หน่วยในการวิเคราะห์ : กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 5 คน

พื้นที่ในการวิจัย : พื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย : ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็น 4 ส่วน คือ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกพืช 1 คน ผู้ให้ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ 1 คน ผู้ให้ข้อมูลการประมง 1 คน ผู้ให้ข้อมูลการเกษตรแบบผสมผสาน 1 คน

วิธีการออกแบบเลือกผู้ให้ข้อมูลในการได้มาซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างในการศึกษาด้วยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อหาผู้ให้ข้อมูลที่ดีและเหมาะสมกับประเด็นที่ทำการวิจัยอันเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่ให้ความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่ศึกษาแบบองค์รวม และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) คือ การสอบถามที่เริ่มจากผู้รู้คนแรกแล้วให้ผู้รู้คนแรกแนะนำชื่อหรือให้ช่วยส่งต่อไปยังผู้รู้คนอื่นๆโดยจะทำเช่นนี้ตลอดไป จนกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูล/ข่าวสารมีการอิ่มตัวแล้ว ซึ่งการใช้หลักการนี้ก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2547) กล่าวคือ ไม่มีข้อมูลอะไรใหม่อีกแล้วหรือได้คำตอบซ้ำเหมือนเดิม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้มีการเลือกวิธีการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาศึกษาภาวะความเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกอันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามชัดเจน และมีลักษณะปลายเปิดสำหรับประเด็นที่อาจเกิดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และขั้นตอนที่สองเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยกรอบแนวคิดและวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้าหนังสือ รายงานการวิจัย ตำรา บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ และวารสารทางวิชาการต่างๆ ทั้งเอกสารภาษาไทยและเอกสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีการปรับตัว

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ คือ การเก็บข้อมูลโดยตรงจากภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ออกไปทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่ตี คือ ตัวผู้วิจัย (ชาย โปธิสิตา, 2562)

ตรวจสอบข้อมูลว่าได้มา มีความถูกต้องครบถ้วนและครอบคลุมที่สามารถตอบตามประเด็นคำถามและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญได้หรือไม่ เมื่อข้อมูลมีความครบถ้วนแล้วผู้วิจัยควรทำการตรวจสอบต่อไปว่ามีความน่าเชื่อถือและแม่นยำหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าหรือตรวจสอบที่มาของข้อมูลจากหลายแหล่ง (triangulation) โดยการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านตัวบุคคล อันหมายถึง การตรวจสอบว่าหากผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จะยังเหมือนเดิมหรือไม่ ในด้านเวลาอันหมายถึง ต้องตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่างๆนั้นเหมือนกันหรือไม่และในด้านสถานที่ คือ ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบในสถานที่ที่แตกต่างกันด้วยว่าจะได้ข้อมูลที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ (ชาย โปธิสิตา, 2562)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมส่วนใหญ่ที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ ภายหลังจากการเก็บข้อมูลจะมีการถอดเทปและสรุปข้อมูลจากการจัดบันทึกภาคสนามจากข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ (ชาย โปธิสิตา, 2562)

1) การจัดระเบียบข้อมูล เป็นกระบวนการจัดการกับข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายวิธีให้อยู่ในรูปของเอกสารที่เป็นระบบระเบียบและสามารถตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ง่ายโดยการการจัดระบบของหัวข้อและจำแนกหมวดหมู่หรือประเภทข้อความสร้างกระบวนการให้รหัสข้อมูล โดยทำการนำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบ เปรียบเทียบ กำหนดกรอบแนวคิดและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันในลักษณะแบบจำลองโนทัศน์ซึ่งประกอบไปด้วยเงื่อนไข ปรากฏการณ์ บริบท เงื่อนไขสนับสนุนให้เกิดการกระทำปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นและผลที่เกิดขึ้นตามมาอย่างต่อเนื่อง

2) การแสดงข้อมูล เป็นการนำเอาหน่วยข้อมูลที่แยกหรือแตกออกเป็นส่วนย่อยๆ และให้รหัสเรียบร้อยแล้วกลับมารวมเข้ากันใหม่ ให้เป็นกลุ่มตามประเด็น/หัวข้อของการวิเคราะห์

การหาข้อสรุปและการตีความ เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและตีความหมายของข้อค้นพบที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูลและการแสดงข้อมูลตามกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย กล่าวคือ ผลจากการจัดกลุ่มประเภทข้อมูลจะทำให้เห็นแบบแผนของความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์การปรับตัวด้านการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวแพ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก รวมถึงปัจจัยสำคัญต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยจะมีการใช้โปรแกรม Microsoft Word เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุปมีความถูกต้องตรงตามประเด็นและมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดด้วย

3) การหาข้อสรุปและการตีความ เป็นกระบวนการหาข้อสรุป และตีความหมายของข้อค้นพบที่ได้จากการจัดระเบียบข้อมูล และการแสดงข้อมูล ตามกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย กล่าวคือ ผลจากการจัดกลุ่มประเภทข้อมูล จะทำให้เห็นแบบแผนของความสัมพันธ์ ของปรากฏการณ์แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร รวมถึงปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีการใช้โปรแกรม Microsoft Word เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุปมีความถูกต้องตรงตามประเด็น และมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดด้วย

## ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับด้านการดำเนินชีวิตชุมชนชาวแพหมู่บ้านคลองโคกข่าง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร และลักษณะทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางเคมี 2. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางชีวภาพ 3. ความเสี่ยงจากปัจจัยทางกายภาพ 4. เออร์โกโนมิกส์ 5. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม 6. การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน

ส่วนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

### ส่วนที่ 1 บริบทพัฒนาการของชุมชนชาวแพ

บริบทอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

อำเภอบางมูลนาก โดยประกอบไปด้วยตำบลทั้งสิ้น 10 ตำบล ได้แก่ 1. บางมูลนาก 2. บางไผ่ 3. หอไกร 4. เนินมะกอก 5. วังสำโรง 6. ภูมิจิตร 7. วังกรด 8. ห้วยเขน 9. วังตะกุก 10. ลำประดา เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิจิตรมีพื้นที่ 2,441.60 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอตะพานหิน ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอทับคล้อและอำเภอดงเจริญ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอหนองบัวและอำเภอชุมแสง (จังหวัดนครสวรรค์) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอโพทะเล โดยมีพื้นที่ราบลุ่มทำให้ชาวบางมูลนากโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรและประกอบอาชีพประมง

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 4 คน โดยประกอบไปด้วย ปลุกพืช 1 คน เลี้ยงสัตว์ 1 คน ประมง 1 คน เกษตรแบบผสมผสาน 1 คน ซึ่งแยกเป็นรายบุคคลและใช้นามสมมุติ ดังนี้

1. มะพร้าว (นามสมมุติ) เพศชาย อายุ 55 ปี ระดับการศึกษา ปวส. เป็นเกษตรกรประเภทประมง โดยเลี้ยงปลาทั้งบ่อดินและปลานิลโดยทั้งสิ้น 10,000 ตัว พื้นที่ในการทำเกษตรทั้งหมด 120 เมตร ในแม่น้ำน่าน เลี้ยงปลาทั้งบ่อดินและปลานิล จำนวน 10,000 ตัว ประกอบอาชีพมาระยะเวลา 10 ปี ไม่มีโรคประจำตัว

2. ตะขบ (นามสมมุติ) เพศชาย อายุ 60 ปี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเกษตรกรประเภทผสมผสาน มีพื้นที่ในการทำเกษตรทั้งหมด 100 ไร่ สัตว์ที่เลี้ยงคือ ไก่และแพะ จำนวน 70 ตัว 10 ตัว ตามลำดับ ประกอบอาชีพมาระยะเวลา 35 ปี ไม่มีโรคประจำตัว

3. ขนุน (นามสมมุติ) เพศชาย อายุ 52 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเกษตรกรประเภทเลี้ยงสัตว์ โดยเลี้ยงแพะทั้งสิ้น 120 ตัว มีพื้นที่ในการทำเกษตรทั้งหมด 6 ไร่ ระยะเวลาการเป็นเกษตรกร 5 ปี ไม่มีโรคประจำตัว

4. ลีนจี่ (นามสมมุติ) เพศหญิง อายุ 65 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเกษตรกรประเภทปลูกพืช มีพื้นที่ในการทำเกษตรทั้งหมด 50 ไร่ ระยะเวลาในการเป็นเกษตรกร 45 ปี มีโรคประจำตัวคือ ความดันโลหิตสูง ไชมันและมะเร็งปากมดลูก

ส่วนที่ 2 แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางเคมี
2. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางชีวภาพ
3. ความเสี่ยงจากปัจจัยทางกายภาพ
4. เออร์โกโนมิกส์
5. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม
6. การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน

ตารางที่ 1 ผลการศึกษา ภาวะความเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษาหลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
คนที่ 1 (นายมะพร้าว นามสมมุติ) ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 55 ปี เกษตรกรประเภทประมง ประกอบอาชีพมา ระยะเวลา 10 ปี ไม่มีโรคประจำตัว	1. ความเสี่ยงจากปัจจัยทางกายภาพ 2. เออร์โกโนมิกส์ 3. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม 4. การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน	มีอาการอ่อนเพลียจากแสงแดด ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดหลัง ปวดตามข้อ โควิด-19 การขายปลาออกได้ช้าลง ทำให้เกิดความเครียดในบางครั้ง เพราะหมุนเงินไม่ทัน ระหว่างการเก็บปลาจะเกิดอุบัติเหตุซึ่งเกิดมาจากเงี่ยงปลา หรือการพลัดตกลงแม่น้ำ

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษ หลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
คนที่ 2	1. ความเสี่ยงอันตรายจาก ปัจจัยทางเคมี	การใช้สารเคมีไซเปอร์เพื่อเป็นยาฉีดกัน ยุงให้แพะ ทำให้ได้รับผลกระทบเกิด การระคายเคืองต่อผิวหนัง แต่ไม่ส่งผล ในระยะยาวสามารถหายแล้วหายได้
(นายขนุน นามสมมติ) ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 52 ปี เกษตรกรประเภท เลี้ยงสัตว์ ประกอบอาชีพ ระยะเวลา 5 ปี ไม่มีโรคประจำตัว	2. ความเสี่ยงจากปัจจัย ทางกายภาพ	มีอาการอ่อนเพลีย หน้ามืด เป็นบาง ครั้ง หรือบางครั้งแพะเกิดอาการตื่นไม่ เข้าคอก ก็ต้องใช้เวลาหลอกล่อ ทำให้ บางครั้งเกิดความเครียดสะสมได้
	3. เออร์โกโนมิกส์	จะมีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวด หลัง ปวดตามข้อ
	4. ความเสี่ยงอันตรายจาก ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม	ช่วงโควิด-19 ราคาแพะลดลง จากตัว ละ 150 ต่อ 1 กิโลกรัม เหลือ 90 ต่อ 1 กิโลกรัม ทำให้หมุนเงินไม่ทัน
	5. การบาดเจ็บหรือ อุบัติเหตุจากการทำงาน	ตรองงทำให้ขาหัก

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษ หลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
<p>คนที่ 3 (นายตะขบ นามสมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 60 ปี เกษตรกรประเภท เกษตรผสมผสาน ประกอบ อาชีพ ระยะเวลา 35 ปี ไม่มีโรคประจำตัว</p>	<p>1. ความเสี่ยงอันตราย จากปัจจัยทางเคมี</p> <p>3. ความเสี่ยงจากปัจจัย ทางกายภาพ</p> <p>4.เออร์โกโนมิกส์</p> <p>5.ความเสี่ยงอันตรายจาก ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม</p> <p>6.การบาดเจ็บหรือ อุบัติเหตุจากการทำงาน</p>	<p>มีการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช ไม่มี การสวมอุปกรณ์เพื่อป้องกัน ทำให้โดน ผิวหนัง และเกิดการระคายเคือง</p> <p>หน้าฝนเป็นอุปสรรคในการทำเกษตร กรรมและการเลี้ยงสัตว์ ในบางปีจะ เกิดน้ำท่วมในขณะที่ยังไม่ได้เก็บเกี่ยว ข้าว</p> <p>ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดหลังเพราะทำ งานหนักมากเกินไป</p> <p>ในช่วงโควิด-19 ไร่ขายได้น้อยลง น้ำ ท่วมข้าวก็ทำให้ได้ผลผลิตที่น้อยลง</p> <p>ตกจากรถเกี่ยว โดนของมีคมระหว่าง ทำงาน</p>
<p>คนที่4 (นางลีนี่ นามสมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศหญิง อายุ 65 ปี เกษตรกรประเภท</p>	<p>1. ความเสี่ยงอันตราย จากปัจจัยทางเคมี</p> <p>2. ความเสี่ยงจากปัจจัย ทางกายภาพ</p>	<p>มีการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช ไม่มี การสวมอุปกรณ์เพื่อป้องกัน ทำให้โดน ผิวหนัง และเกิดการระคายเคือง</p> <p>หน้าฝนเป็นอุปสรรคในการทำเกษตร กรรมและการเลี้ยงสัตว์ ในบางปีจะเกิด น้ำท่วมในขณะที่ยังไม่ได้เก็บเกี่ยวข้าว</p>

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษาหลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
ทำนา ประกอบอาชีพ ระยะเวลา 45 ปี โรคประจำตัว ความดันโลหิตสูง ไขมัน มะเร็งปาก	3. เออร์โกโนมิกส์  4. ความเสี่ยงอันตรายจาก ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม	ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดหลังเพราะ ทำงานหนักมากเกินไป  บางครั้งจากการโดนโก่ง ก็สะสมทำให้ เกิดความเครียด และผลจากการเป็น มะเร็งทำให้ต้องหยุดงานเพื่อไปรักษา ตัว
	5. การบาดเจ็บหรือ อุบัติเหตุจากการทำงาน	เกิดอุบัติเหตุระหว่างทำงาน โดนแมลง สัตว์กัดต่อย

จากตารางผลการศึกษาแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่  
อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

พบว่าภาวะความเสี่ยงของเกษตรกรที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แล้วพบเจอกันทุกคน ได้แก่  
1. ความเสี่ยงทางกายภาพ ซึ่งเกี่ยวกับการทำงานในภาคเกษตรมีโอกาสได้รับสิ่งคุกคาม เช่น การ  
ทำงานในที่ที่มีอากาศร้อน ทำให้เกิดการสูญเสียเหงื่อออกมามากเกินไปอ่อนเพลีย 2. เออร์โก  
โนมิกส์ ซึ่งเกี่ยวกับท่าทางและสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดอาการปวดหลัง  
ปวดกล้ามเนื้อ และอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและข้อ ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพที่มักเกิดขึ้นใน  
เกษตรกรส่วนใหญ่ 3. ความเสี่ยงอันตรายจากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งเกี่ยวกับ ความเครียด  
จากการประกอบอาชีพมักเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม เช่น จากราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่ได้  
ผลผลิตตามที่คาดหวังไว้ จนเป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดอาการ  
ซึมเศร้า หรือพยายามฆ่าตัวตาย หรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพ 4. การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจาก  
การทำงาน ซึ่งเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักร ถูกบาดเจ็บจากของมีคม หรืออุบัติเหตุใน  
ระหว่างที่ทำงาน

ส่วนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัด  
พิจิตร

ตารางที่ 2 แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัด  
พิจิตร

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษา หลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
<p>คนที่ 1 (นายมะพร้าว นาม สมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 55 ปี เกษตรกรประเภท ประมง เป็นระยะเวลา 10 ปี ไม่มีโรคประจำตัว</p>		<p>ต้องการความมั่นคงในการประกอบ อาชีพมากกว่านี้ ในขณะที่ชาวนา ชาว ไร่ ในสถานการณ์ โควิด-19 เกษตรกร ได้เงินเยียวยาสำหรับเกษตรกรแต่ ชาวประมงไม่ได้ และอยากให้รัฐบาล ให้ความสำคัญกับชาวประมงมากกว่า นี้ ตั้งแต่ทำประมงมา 10 ปี ไม่เคย ได้รับสวัสดิการใดเลยจากรัฐบาล</p>
<p>คนที่ 2 (นายขนุน นามสมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 52 ปี เกษตรกรประเภท เลี้ยงสัตว์ ประกอบอาชีพ เป็นระยะเวลา 5 ปี ไม่มีโรคประจำตัว</p>	<p>แนวทางการส่งเสริม คุณภาพชีวิต</p>	<p>ต้องการความมั่นคงในการประกอบ อาชีพมากกว่านี้ ในขณะที่ชาวนา ชาว ไร่ ในสถานการณ์ โควิด-19 เกษตรกร ได้เงินเยียวยาสำหรับเกษตรกรแต่ ชาวประมงไม่ได้ และอยากให้รัฐบาล ให้ความสำคัญกับชาวประมงมากกว่า นี้ ตั้งแต่ทำประมงมา 10 ปี ไม่เคย ได้รับสวัสดิการใดเลยจากรัฐบาล</p>

ผู้ให้ข้อมูล	ประเด็นผลการศึกษ หลัก	รายละเอียดผลการศึกษา
<p>คนที่ 3 (นายตะขบ นาม สมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 60 ปี เกษตรกรประเภท เกษตรผสมผสาน ประกอบอาชีพ ระยะเวลา 35 ปี ไม่มี โรคประจำตัว</p>	<p>แนวทางการส่งเสริม คุณภาพชีวิต</p>	<p>ต้องการคุณภาพชีวิตที่มั่นคงมากกว่า นี้หรือมีสวัสดิการที่ดีกว่านี้ หรือมีลด ดอกเบี้ยการกู้เงินสำหรับการทำ เกษตร หรือมีสวัสดิการที่เกี่ยวข้อง กับเกษตรกรโดยตรง</p>
<p>คนที่4 (นางลีนี่ นามสมมติ)</p> <p>ลักษณะผู้ให้ข้อมูล เพศหญิง อายุ 65 ปี เกษตรกรประเภททำ นา เป็นระยะเวลา 45 ปี โรคประจำตัว ความดันโลหิตสูง ไขมัน มะเร็งปาก มดลูก</p>		<p>ถึงแม้จะได้เงินประกันรายได้ข้าว แต่ ได้รับเงินเยียวยาไร่ละ 1000 บาทและจำกัดแค่ 20 ไร่ ถ้า เกินมากกว่านี้ไม่นับ อยากให้รัฐบาล เห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรกร และให้สวัสดิการแก่ชาวนาให้มากกว่า นี้ เพราะทุกวันนี้เงินที่ได้จากการขาย ข้าวก็นำไปจ่ายค่าปุ๋ยหมด</p>

จากตารางผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

พบว่าความต้องการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร นั้นมีความต้องการในด้านสวัสดิการในด้านต่างๆ เช่น เงินประกันรายได้ข้าวที่ควรมากกว่านี้ หรือการลดหย่อนดอกเบี้ยของธนาคารที่เกี่ยวกับเกษตรกรโดยตรง หรือประกันสุขภาพสำหรับเกษตรกรที่มุ่งให้เกษตรกรอย่างเดียว สำหรับเกษตรกรเลี้ยงสัตว์และประมง ในตอนนี้ยังไม่มีสวัสดิการที่ครอบคลุมสำหรับเกษตรกรเหล่านี้ และไม่ได้รับเงินเยียวยาแบบชวาวนา ทำให้ต้องการที่จะได้รับสวัสดิการเหล่านั้น

### ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องภาวะความเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร เพื่อศึกษาแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ซึ่งแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรมีรูปแบบความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการทำเกษตรกรรมซึ่งทำให้เกิดเหล่านี้ อาจเป็นสิ่งที่สะสมมานานหรือเป็นสิ่งที่เพิ่งเกิด โดยแบ่งภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร แบ่งเป็น 5 ความเสี่ยง คือ 1. ความเสี่ยงด้านเคมี 2. ความเสี่ยงทางชีวภาพ 3. ความเสี่ยงทางกายภาพ 4. เออร์โกโนมิกส์ 5. ความเสี่ยงทางจิตวิทยาสังคม 6. อุบัติเหตุจากการทำงานปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการปรับตัวของชุมชนชาวแพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทั้งหมดจำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยเรื่องแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

1. ความเสี่ยงด้านเคมี เกษตรกรมีพฤติกรรมเสี่ยงจาก การใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้อง การใช้สารเคมีที่อันตรายสูง การใช้อุปกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ การป้องกันตัวเองที่ไม่เหมาะสม

2. ความเสี่ยงด้านกายภาพ การทำงานในอากาศที่ร้อนทำให้เกิดการเสียเหงื่อออกมากเกินไป อ่อนเพลีย เป็นลม และหมดสติได้ รวมไปถึงภัยธรรมชาติที่สามารถสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและการบาดเจ็บของเกษตรกร เช่น พายุ ฝนแล้ง น้ำท่วม

3. เออร์โกโนมิกส์ เป็นท่าทาง สภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้ปวดหลัง ปวดกล้ามเนื้อและอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและข้ออื่นๆ

พิจิตร มีดังนี้

4. ความเสี่ยงจากปัจจัยจิตวิทยาสังคม ความเครียดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่ได้ผลผลิตตามที่คาดไว้ การเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกษตรกรเกิดอาการซึมเศร้า

5. อุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น อุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักร ถูกบาดเจ็บของมีคมหรืออุบัติเหตุในระหว่างที่ทำงาน

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร มีดังนี้

ความต้องการคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร นั้นมีความต้องการในด้านสวัสดิการในด้านต่างๆ เช่น เงินประกันรายได้ข้าวที่ควรมากกว่านี้ หรือการลดหย่อนดอกเบี้ยของธนาคารที่เกี่ยวกับเกษตรกรโดยตรง หรือประกันสุขภาพสำหรับเกษตรกรที่มุ่งให้เกษตรกรอย่างเดียว สำหรับเกษตรกรเลี้ยงสัตว์และประมง ในตอนนี้ยังไม่มีสวัสดิการที่ครอบคลุมสำหรับเกษตรกรเหล่านี้ และไม่ได้รับเงินเยียวยาแบบชวชนา ทำให้ต้องการที่จะได้รับสวัสดิการเหล่านั้น

### อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยงานวิจัยในการศึกษานี้ จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ได้จากการประมวลข้อมูลจาก แนวคิด ทฤษฎีเอกสารวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องผนวกเข้ากับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ได้แก่ แบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร เพื่อศึกษาภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ศึกษาผลกระทบจากภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร สามารถอภิปรายได้ดังนี้

จากการศึกษาแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร ได้แก่ ศึกษาผลกระทบจากภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสุขภาพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยพบความเสี่ยงในคนคนนึงจะมากกว่า 1 ความเสี่ยง จากการวิจัยพบว่า ภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร มีความเสี่ยงตามผู้วิจัยได้ศึกษามา ได้แก่ ความเสี่ยงในด้านเคมี โดยเกิดจากการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ได้สวมใส่อุปกรณ์ในการป้องกัน ความเสี่ยงในด้านกายภาพแสงแดดเป็นปัจจัย

หลัก การทำงานในอากาศที่ร้อนทำให้เหงื่อออก อ่อนเพลีย ไม่มีแรงในการทำงาน เออร์โกโนมิกส์ เป็นท่าทางการทำงาน หรือสภาพงานที่ไม่เหมาะสม และทำให้ปวดหลัง ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ ความเสี่ยงปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม ส่วนมากจะเกิดจาก ผลผลิตไม่เป็นตามที่คาดไว้ หรือมีความเครียดจากการกู้หนี้ยืมสิน และในช่วงนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ทำให้ผลผลิตขายได้น้อยลง หรือขายได้ช้าลง แต่ดอกเบี้ยที่กู้มาายังต้องจ่ายตามเดิม และการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ที่เป็นความเสี่ยงโดยที่เป็นอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักร หรืออุบัติเหตุในระหว่างที่ทำงาน

จากการวิจัยจากเกษตรกร ในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร (ผู้สัมภาษณ์) ทั้ง 4 คน มีความแตกต่างทางประเภทของเกษตรกรรม นั่นก็คือ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และการเกษตรแบบผสมผสาน ข้อมูลที่ได้มาเป็นส่วนน้อยของข้อมูลเกษตรกรในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

จากการวิจัยเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ความเสี่ยงที่แต่ละคนจะมีความเหมือนและต่างกันอยู่บ้าง แต่ทั้งนี้ความเสี่ยงของแต่ละคนก็จะเป็นไปในแนวเดียวกัน ในด้านแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เกษตรกรมีความต้องการคล้ายๆ กันนั่นก็คือสวัสดิการที่เกี่ยวกับเกษตรกร ไม่ว่าจะเงินประกันราคาข้าว หรือสวัสดิการที่เลี้ยงสัตว์และประมง ต้องการได้รับแบบชวนา หรือการลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารที่เป็นสำหรับเกษตรกรโดยตรง

ดังนั้นแบบแผนภาวะความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร มีความสอดคล้องกับแนวคิดความเสี่ยงโรคและภัยสุขภาพในกลุ่มเกษตรกร โดยแนวคิดนี้แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 6 ความเสี่ยง ได้แก่ 1. ความเสี่ยงทางเคมี 2. ความเสี่ยงทางชีวภาพ 3. ความเสี่ยงทางกายภาพ 4. เออร์โกโนมิกส์ 5. ความเสี่ยงทางจิตวิทยาสังคม 6. อุบัติเหตุจากการทำงาน

### ข้อเสนอแนะ

1. เสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องความเสี่ยงเกี่ยวกับสุขภาพและผลกระทบเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร เพื่อให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงความเสี่ยงด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองได้

2. เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้คิด สร้างสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมและบอกเล่าปัญหา ความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบาง

มูลนาท จังหวัดพิจิตร เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาของเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอบางมูลนาท จังหวัดพิจิตร

## เอกสารอ้างอิง

- การบริหารความเสี่ยง องค์การพิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์แห่งชาติ. (2553). *ความหมายและคำจำกัดความ*. สืบค้น 16 กันยายน 2565, จาก <http://thai-science-museum.nsm.or.th/risk/การบริหารความเสี่ยง/ความหมายและคำจำกัดความ>
- กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2555). *Enterprise Wide Risk Management*. สืบค้น 17 กันยายน 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/478677>
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ปัญหาโรคและภัยสุขภาพในกลุ่มเกษตรกร*. สืบค้น 17 กันยายน 2565, จาก <http://envoc.dcc.moph.go.th/contents/view/403>
- กองบรรณาธิการ HD. (2555). *โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมในประเทศไทย*. สืบค้น 17 กันยายน 2565, จาก <https://hdmall.co.th/c/diseases-caused-by-agricultural-occupation>
- จินตนา อมรสวงสิน. (2562). ความเสี่ยงด้านสุขภาพของชุมชนจากการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรในนาข้าว จังหวัดชัยนาท. *วารสารพัฒนาสังคม*, (1), 1.
- จิ๋ว เชาว์ถาวร และชวพรรณ จันทร์ประสิทธิ์. (2557). *ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงานของเกษตรกรปลูกหอมแดง ตำบลจำปาหวาย อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐวุฒิ แดงสวัสดิ์. (2556). *โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมในประเทศไทย*. สืบค้น 17 กันยายน 2565, จาก <https://www.kkpho.go.th/i2021/>
- ธนัญชัย จำปา และนายรุ่งเพชร บุญยะบุตร. (2557). *ปัญหาของเกษตรกรกรมไทย*. สืบค้น 18 กันยายน 2565, จาก <https://sites.google.com/site/integratagriculture/home/payha-khxng->
- ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์, ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี, และวัฒนา พิลานันท์. (2562). การบริหารจัดการฟาร์มเพื่อบริหารความเสี่ยงในการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, (1), 1.

- ภคพงศ์ ทิพย์พิชัย. (2556). *อุบัติเหตุกับการดำเนินชีวิต*. สืบค้น 15 กันยายน 2565, จาก <https://sites.google.com/site/30737knight/4>
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2555). *ประเภทความเสี่ยง*. สืบค้น 17 กันยายน 2565. จาก [https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/mpa30955ks\\_ch2.pdf](https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/mpa30955ks_ch2.pdf)
- วิทยา อินทร์สอน, ปัทมาพร ท่อชู, และสุรพงศ์ บางพาน. *การบริหารความเสี่ยงในองค์กร (Enterprise Risk Management: ERM)*. สืบค้น 16 กันยายน 2565, จาก <http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=553&section=1&issues=26>
- สุนิสา ชายเกลี้ยง และสัญญา พิงสร้างแป้น. (2561). ความชุกและความรุนแรงของโรคจากการทำงานในเกษตรกรปลูกพืชไร่ จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 26(1), 1.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). *ความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการเกษตรและการยึดครองของเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). *ปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจการเกษตรในปี 2558*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร และชูชิต ชายทวีป. (2562). การบริหารความเสี่ยงและอันตรายของเกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(1), 1.